

μέλλον μπορεί να επιτευχθεί μόνον με την κατάσχεση του εντύπου ή με την απαγόρευση της κυκλοφορίας του, πράγμα που είναι ταυτόσημο με την κατάσχεση. Δεδομένου όμως ότι η κατάσχεση, πλην των εξαιρέσεων του άρθρ. 14, απαγορεύεται από το Σύνταγμα, ο θιγόμενος μπορεί να επιδιώξει μόνο την αστική ικανοποίησή του ή την ποινική δίωξη των υπευθύνων του δημοσιεύματος και όχι την απαγόρευση κυκλοφορίας του εντύπου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, βέβαια, ούτε καν θέμα προσβολής της προσωπικότητας των Θεσσαλονικέων, των οπαδών του ΠΑΟΚ, των Ποντίων ή όποιων άλλων δεν τίθεται. Όχι μόνον επειδή η καταγραφή σε ένα Λεξικό της υβριστικής σημασίας μιας λέξης δεν μπορεί να εκληφθεί ως ύβρις, αλλά και επειδή η προσβολή της προσωπικότητας απαιτεί εξατομίκευση, η οποία είναι αδιανόητο να συνάγεται εμμέσως από γενικούς χαρακτηρισμούς μιας ομάδας ανθρώπων. Αν γενικόλογοι μειωτικοί χαρακτηρισμοί του τύπου «οι πολιτικοί είναι διεφθαρμένοι», «οι αστυνομικοί φέρονται βάνουσα», «η Αρία φυλή ευθύνεται για το Ολοκαύτωμα», συνιστούσαν προσβολή της προσωπικότητας κάθε πολιτικού, αστυνομικού ή λευκού και επέφεραν κυρώσεις, τότε λίγες φράσεις θα απόμεναν για δημόσια χρήση. Το Λεξικό θα έπρεπε να περιορισθεί στην καταγραφή των άρθρων και των συνδέσμων και ο κ. Ν. Τσάκος θα έπρεπε να απαγορεύσει την κυκλοφορία όλων των εντύπων.

Όπως και να εξετάσει κανείς την απαγόρευση κυκλοφορίας του Λεξικού είτε θεωρητικά είτε στενά νομικά, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για μια εξωφρενική απόφαση. Ο δικαστής κ. Ν. Τσάκος μάλιστα φαίνεται ότι εξακολουθεί να παραμένει εντελώς ανυποψίαστος από τις διαστάσεις του όλου θέματος. Από τις 23 Μαΐου 1998, όταν έσπευσε να διατάξει την προσωρινή απαγόρευση της κυκλοφορίας του Λεξικού, έως τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές έχουν παρέλθει 45 μέρες χωρίς να δεήσει να εκδώσει οριστική απόφαση. Κάθε δικαστής δηλαδή, σύμφωνα με την αντίληψή του, μπορεί να εκδίδει μια προσωρινή διαταγή απαγόρευσης της κυκλοφορίας ενός εντύπου, ενός περιοδικού

ή μιας εφημερίδας (η οποία σημειωτέον λόγω του προσωρινού χαρακτήρα της δεν χρειάζεται καμιά αιτιολογία) και μετά για μερικούς μήνες να σκέπτεται με την ησυχία του αν θα αποφασίσει να επιτρέψει την κυκλοφορία ή όχι. Πρόκειται όχι απλά για μια ανελεύθερη αντίληψη, αλλά για λογοκριτική πρακτική που πρέπει να στιγματισθεί χωρίς κανένα δισταγμό.

Η απαγόρευση κυκλοφορίας ενός επιστημονικού έργου, όπως παλιότερα το κάψιμο βιβλίων, αποτελεί τον πιο χαρακτηριστικό συμβολισμό ανελεύθερης και ολοκληρωτικής αντίληψης. Η ίδια η αίτηση των ασφαλιστικών μέτρων για την απαγόρευση κυκλοφορίας του Λεξικού το επαληθεύει όταν αναφέρει ότι η παράθεση της σημασίας της λέξης «Βούλγαρος» αποτελεί ανίερη πράξη, αντεθνική, αποδοκιμαζόμενη από όλους τους Έλληνες, ανεξαρτήτως χώρου και ηλικίας...». Το βασικό χαρακτηριστικό της ολοκληρωτικής αντίληψης είναι η μη ανοχή της διαφορετικότητας, η προσποίηση ότι όλοι σκέπτονται το ίδιο ή ότι όλοι εκπροσωπούνται από κάποιον. Εγώ π.χ. δεν αποδοκιμάζω την παράθεση της σημασίας «Βούλγαρος» στο Λεξικό και αισθάνομαι αποτροπιασμό μόνο με την ιδέα ότι αυτοί που προσέφυγαν στα Δικαστήρια μιλούν για λογαριασμό μου. Στην ελευθερία του λόγου, άλλωστε, ισχύει πάντα αυτό που είχε γράψει ο John Stuart Mill: αν όλη η ανθρωπότητα πλην ενός πιστεύει σε μια άποψη, αυτή δεν νομιμοποιείται να φιμώσει την άποψη του ενός περισσότερο από όσο νομιμοποιείται ο ένας να φιμώσει την άποψη όλης της ανθρωπότητας.

Οι ισχυρισμοί για «ανίερη» και «αντεθνική» πράξη, η οποία τραυματίζει την Ελληνικότητα και τροφοδοτεί την ανθελληνική προπαγάνδα, αποκαλύπτουν και το πολιτικό παιχνίδι με σωβινιστικές φαιδρότητες που εξακολουθούν διάφοροι πολιτικοί, δημοτικοί και ποδοσφαιρικοί παράγοντες να παίζουν στη Βόρειο Ελλάδα. Αν αυτό το παιχνίδι είχε ως θύμα τον καθηγητή κ. Γ. Μπαμπινιώτη, έναν άνθρωπο γνωστό στους επιστημονικούς και πολιτικούς κύκλους και προ πάντων αδιαμφισβήτητης «καθαρότητας» σε εθνικά θέματα, ας αναλογισθούμε

τι μπορεί να συμβεί σε όποιον αντιρρησία τολμήσει και ψελλίσει κάτι μη αρεστό στους διάφορους αυτούς παράγοντες. Είναι ζήτημα τιμής για τον πολιτισμό μας να αντιταχθούμε με παρρησία σε όλους αυτούς που επιδιώκουν να ευτελίσουν τα πατριωτικά αισθήματα των Ελλήνων έτσι ώστε να αποκτή νόημα «Ελληνας είσαι και φαίνεσαι».

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ του Α.-Φ. Χριστιδή

Η ΕΚΡΗΞΗ που πυροδοτήθηκε από τα επίμαχα λήμματα του Λεξικού Μπαμπινιώτη φώτισε –μέσα από ένα αναπάντεχο διάυλο– χαρακτηριστικές όψεις της νεοελληνικής κοινωνίας της εκπνεύσας χιλιετίας: έλλειμμα ανοχής, Ξενοφοβία, ρατσισμός. Ο «βόρειος» που θέλει να παραδώσει στην πυρά ένα λεξικό που καταγράφει –όπως οφείλει– τη μειωτική για τον ίδιο (και την ομάδα του) «νότια» χρήση του εθνικού «Βούλγαρος» (και τη σχετική προκατάληψη) – είναι πιθανότατα το ίδιο υποκείμενο που, μαζί με τον «νότιο», θεωρεί (όπως και για την περίπτωση του εθνικού «Βούλγαρος») αυτονόητο το μειωτικό περιεχόμενο του εθνικού «Αλβανός» αλλά δεν ενοχλείται καθόλου από τη χρήση αυτή ή την καταγραφή της στο βαθμό που δεν τον αφορά. Και οι δύο μαζί, «νότιοι» και «βόρειοι», πιστεύουν στην καθαρότητα της ελληνικής φυλής –και της ελληνικής γλώσσας– και προσυπογράφουν τα κηρύγματα –αρχιεπισκοπικά και μη– περί της μοναδικότητας του ελληνοχριστιανικού μίγματος – ενός μίγματος που απειλείται από τους ποικίλους «βαρβάρους» που βρίσκονται εντός των τειχών, κυρίως ως μετανάστες, δεσμώτες της πιο άγριας εκμετάλλευσης. Και οι δύο μαζί, στο στόχαστρο της ανεργίας, της λιτότητας και του νεοφιλελεύθερου «εκσυγχρονισμού» που παραδίδει την κοινωνία και τα κοινωνικά αγαθά στις δυνάμεις της ανεξέλεγκτης αγοράς, στρέφονται σε «αξίες» που εντοπίζουν την αιτία του κακού σε παλιούς και νέους αποδιοπομπαίους τράγους που ήρθαν να διαταράξουν την

προγενέστερη «αρμονία»: Ξένους, γραικίλους, εβραίους – τα παλιά και νέα «μιάσματα». Πρόκειται για το γνωστό σενάριο του εκφασισμού. Και απέναντι σ' αυτή την απεχθή πραγματικότητα –και στους πραγματικούς σκηνοθέτες της– οφείλει κανείς να αντιπαρατεθεί χωρίς περιστροφές, είτε εκδηλώνεται με αφορμή το λήμμα ενός λεξικού είτε με πολύ πιο άμεσες και επώδυνες μορφές καθημερινής βίας.

Αν αυτή είναι η κρισιμότερη όψη του ζητήματος, δεν είναι, ωστόσο, η μόνη. Υπάρχει η ευθύνη του καθηγητή Μπαμπινιώτη στη διαμόρφωση αυτού του κλίματος και υπάρχει βεβαίως το ίδιο το λεξικό και η ποιότητά του. Ως προς το πρώτο, είναι γνωστό ότι ο κ. Μπαμπινιώτης εδώ και δύο δεκαετίες επενδύει (μεταξύ άλλων) σε ποικίλες εκδόχες εθνικισμού και άγονης ελληνολατρείας: μοναδικότητα της ελληνικής γλώσσας (αδιάσπαστη συνέχεια), «αναπηρία» της νέας ελληνικής χωρίς τη στήριξη της αρχαίας και της καθαρεύουσας (η περίφημη «λεξιπενία»), γλωσσική «καθαρότητα» και «κάθαρη» από επικίνδυνες «ρυπάνσεις» (ξένα δάνεια αλλά και ριζοσπαστικός λόγος στην πρώιμη μεταπολίτευση), εθνική πανστρατιά απέναντι στον «ευτελισμό» και την «κακοποίηση» της γλώσσας.

Το σκεπτικό αυτό επαναλαμβάνεται, στα βασικά συστατικά του, στην εισαγωγή του λεξικού. Η ανιστόρητη περιγραφή της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας υποβαθμίζεται από το εθνικιστικό (ή και ευθέως ρατσιστικό) σενάριο του μεγαλείου της φυλής και της γλώσσας της: ο μύθος της αδιάσπαστης συνέχειας της ελληνικής γλώσσας, που δεν αλλάζει –ουσιαστικά– μέσα στο χρόνο, έτσι ώστε ο νεοέλληνας να είναι σε θέση «λιγότερο ή περισσότερο» και «με κατάλληλη καθοδήγηση... να πλησιάσει και να κατανοήσει... ένα πεζό κείμενο του Ξενοφώντος ή του Πλάτωνος ή του Πλουτάρχου» (σ. 21). Ο προκρούστειος χαρακτήρας της άποψης αυτής προδίδεται από τις διατυπώσεις «λιγότερο ή περισσότερο», «με κατάλληλη καθοδήγηση».

Όμως ο κ. Μπαμπινιώτης δεν ενδιαφέρεται για την ιστορικότητα της ελληνικής γλώσσας. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι ένα διαχρονικό ή και αχρονικό «θαύμα»

που μπορεί να λειτουργήσει «φρονηματιστικά» ως «βασιλικό ψεύδος». Αν ενδιαφερόταν για την ιστορικότητα της ελληνικής γλώσσας θα όφειλε, όταν στη σελίδα 18 αποθαρρύνει τη σύγκριση της ελληνικής και των φάσεων της με την σχέση ιταλικής-λατινικής, να αποκαλύψει το ιστορικό μυστικό της διαφοράς μεταξύ των δύο περιπτώσεων: η διάσπαση της λατινικής σε ξεχωριστές γλώσσες επηρεάστηκε καθοριστικά από τις επιδρομές που οδήγησαν στην πρώιμη διάλυση της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Αν δεν συνέβη κάτι αντίστοιχο στην περίπτωση της ελληνικής, αυτό οφείλεται όχι στην εγγενή ιδιοφυΐα της γλώσσας και της φυλής αλλά στην επιβίωση της –ελληνόφωνης, κατά βάση– Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας – του Βυζαντίου. Με αυτή την –ιστορική και όχι μυθική– έννοια η ιστορία της ελληνικής παρουσιάζει κάποια ιδιαιτερότητα, που μπορεί να περιγραφεί ως «συνέχεια» (με πολλές και εκτεταμένες αλλαγές).

Θα περιοριστώ σε δύο ακόμα παραδείγματα από την εισαγωγή του λεξικού, ενδεικτικά και αυτά του ιδεολογικού στίγματος του κ. Μπαμπινιώτη. Στη σελ. 21 η διάκριση ενεργητικής, μέσης και παθητικής φωνής θεωρείται «απόρροια των εκφραστικών αναγκών και της καλλιέργειας της ελληνικής από δημιουργούς με γνώση και ευαισθησία στη γλώσσα». Εδώ η ελληνοκεντρική μυθοποίηση φτάνει στα ακραία όριά της. Η διάκριση αυτή –και το ξέρει ο κ. Μπαμπινιώτης– γίνεται γενικά στις γλώσσες – αρχαίες και νέες. Το ελληνικό «δαίμονιο» περιπεύει.

Το δεύτερο παράδειγμα αφορά στον τρόπο τον οποίο ο κ. Μπαμπινιώτης επιλέγει για να χειριστεί το «ευαίσθητο» ζήτημα αναμφισβήτητων περιπτώσεων πολιτισμικού δανεισμού στην ιστορία της ελληνικής γλώσσας και του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Κεντρική θέση έχει βέβαια το αλφάβητο. Ο κ. Μπαμπινιώτης δεν μπορεί να αρνηθεί τη σημαντική προέλευση του ελληνικού αλφαβήτου, στο βαθμό που αυτό αποτελεί κοινό επιστημονικό τόπο.

Πρέπει, ωστόσο, να αναδειχθεί η ελληνική «ιδιοφυΐα», να υπονομευθεί η σημασία του δανεισμού και, ει δυνατόν, να «ελληνοποιηθεί» η υποτιθέμενη Ξένη πηγή. Αυτό ακρι-

βώς κάνει ο κ. Μπαμπινιώτης, με τρόπο και πάλι πέρα από κάθε δεοντολογία επιστημονική. «Αρπάζεται» από απόψεις, όπως του Diringer, που συμπεριλαμβάνουν και τις προελληνικές κρητικές γραφές ως ενδεχόμενες πηγές της σημαντικής γραφής και προσθέτει τη δική του συνταρακτική συλλογιστική ότι οι πινακίδες της κρητικής γραμμικής Α «αμφισβητείται μεν αν περιέχουν ελληνική γλώσσα, αλλά το πιο φυσικό και αναμενόμενο θα ήταν ότι επιγραφές... του ελλαδικού χώρου και των ελληνικών χρόνων περιέχουν και ελληνικά κείμενα» (σ. 20, βλ. και σ. 24). Δεν θα σχολιάσω την αστήρικτη αυτή άποψη και την κατάχρηση των όρων «ελληνικός» ή «ελλαδικός». Θα επιμείνω μόνο στο «όπερ εδει δείξαι» που αφήνεται να εννοηθεί: να μεν οι Έλληνες δανείστηκαν το αλφάβητο από μια σημαντική πηγή αλλά αυτή η σημαντική πηγή είναι, τελικά, ελληνική αφού δική της πηγή είναι πιθανότατα η κρητική γραμμική Α, η οποία «είναι φυσικό και αναμενόμενο» (!!!) ότι περιέχει «και ελληνικά κείμενα». Ακόμα και αν μπορούσε να βεβαιωθεί ότι το σώμα των επιγραφών της Γραμμικής Α περιέχει «και ελληνικά κείμενα», αυτό με κανένα τρόπο δεν θα σήμαινε ότι και το σύστημα γραφής που χρησιμοποιείται είναι ελληνικής έμπνευσης. Είναι περίπου προφανές ότι με την «ελληνοπρεπή» αυτή συλλογιστική αυθαρεσία, ο κ. Μπαμπινιώτης προσπαθεί να «φυλαχτεί» από την κριτική που προέρχεται από τις ακραίες παρυφές του ευρύτερου εθνικιστικού χώρου. Ο κ. Πλεύρης, ο οποίος είναι σφοδρός επικριτής του κ. Μπαμπινιώτη γιατί δέχεται τη σημαντική προέλευση του ελληνικού αλφαβήτου, θα πρέπει μάλλον να υποστεί τα πολεμικά λάβαρα: η σιωνιστική «συνωμοσία» έχει υποστεί ένα καίριο πλήγμα από την μπαμπινιώτεια απόδειξη της ελληνοκτικότητας της σημαντικής γραφής.

Με δεδομένες αυτές τις απόψεις δεν είναι καθόλου παράδοξο ότι ο κ. Μπαμπινιώτης επέλεξε ως πρώτη γραμμή άμυνας ενάντια στις επιθέσεις που δέχτηκε την προβολή της συγγένειάς του με τις «αξίες» που τις παρήγαγαν. Αυτό που ίσως δεν είχε κατανοήσει ο κ. Μπαμπινιώτης είναι ότι η στράτευση στην άγωνα ελληνολατρεία δεν δέχε-

ται αποχρώσεις στο όνομα της όποιας λεξικογραφικής δεοντολογίας. Θέλει «καθαροαιμούς» Ηρακλείς.

Θα πρέπει τώρα να στραφούμε στο ίδιο το λεξικό και στην επάρκειά του. Οι προφανείς του αδυναμίες (που δεν είναι πάντα «αθώες») κυρίως στο εγκυκλοπαιδικό/πραγματολογικό του μέρος έχουν ήδη επισημανθεί από πολλές πλευρές. Ο κ. Μπαμπινιώτης υποστηρίζει στην εισαγωγή του έργου τα εξής: «κύριο μέλημά μας ήταν να συγκεντρώσουμε όλο το εν χρήσει σήμερα λεξιλόγιο της Νέας Ελληνικής... σε όποια μορφή της σύγχρονης γλώσσας μας κι αν χρησιμοποιείται... σε όποιο ύφος... σε όποιο περιβάλλον χρήσης (κοινή χρήση, καθημερινή χρήση, λογοτεχνία, Τύπος, λαϊκή ομιλία, ευρύτερα γνωστές διαλεκτικές χρήσεις, γνωστές λέξεις αρχικό)». Είναι σαφές ότι η πληρότητα την οποία προγραμματικά διεκδικεί το λεξικό είναι ρητορική και δεν βεβαιώνεται στην πράξη. Ήδη, με αφορμή τη γνωστή διένεξη, επιστημάνθηκε σωρεία κενών. Αλλά βέβαια δεν θα μπορούσε να ήταν και αλλιώς: μια τέτοιας τάξης πληρότητα απαιτεί καταρχήν πολύχρονη έρευνα και καταγραφή, κάτι που προφανώς δεν έγινε.

Η καταγραφή –όπως έγινε– έχει συχνότατα ρυθμιστικό χαρακτήρα (με βάση τη γλωσσική «αισθητική» του κ. Μπαμπινιώτη) και, με αυτή την έννοια, η προγραμματική υπόσχεση της πληρότητας υπονομεύεται και από αυτή την πλευρά. Έτσι λ.χ. στο λήμμα «ταξίαρχος» η γενική καταγράφεται ως «ταξίάρχου». Δεν έχει ακούσει ποτέ ο κ. Μπαμπινιώτης τη γενική «ταξίάρχου»;

Η συμβολή του λεξικού στο χώρο της ετυμολογίας είναι προβληματική. Κατά κανόνα μεταφέρονται παραδεδομένες ετυμολογήσεις, χωρίς έλεγχο. Έτσι, διαιωνίζονται λάθη, π.χ. η ετυμολόγηση της «τραχανάς» από το «τραγανός» και όχι από το τουρκικό «tarhana», ή της λ. «μέγκλα» από το ιταλικό meglio. Και βεβαίως οι ποικίλες αβλειψίες (ένα τυχαίο λ.χ. παράδειγμα, η σύνδεση του χαϊδευτικού Κούλα με το λήμμα «Κυριάκος»).

Θα μείνω σ' αυτά τα ενδεικτικά παραδείγματα. Το λεξικό Μπαμπινιώτη επιχειρεί να καλύψει ένα κενό στη «ζήτηση», χωρίς να έχει καταβληθεί το κόστος κόπου και σοβα-

ρότητας που απαιτείται για την κάλυψη αυτής της κοινωνικής ανάγκης. Και με αυτή την έννοια απευθύνεται στην αγορά και όχι στην κοινωνία. Και αν αυτή η αγοραιοποίηση είναι σημάδι των καιρών που απειλεί να καταβροχθίσει την έννοια «κοινωνία», δεν σημαίνει ότι έχουν εκλείψει κάποιοι θύλακοι αντίστασης που επιμένουν να αντιλαμβάνονται διαφορετικά το ρόλο και το λόγο ύπαρξης του επιστήμονα και της επιστημονικής δουλειάς.

ΠΩΣ Η ΜΑΛΒΙΝΑ ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΗ ΒΛΑΧΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ...

του Λεωνίδα Εμπειρικού
και του Λάμπρου Μπαλτσιώτη

ΚΑΤΑ τη διάρκεια του 1998 το Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων (ΚΕΜΟ) πραγματοποιεί το πρόγραμμα *Γλώσσες και Διαφορά*, με αντικείμενο τη γλωσσική ετερότητα των ελλήνων πολιτών στην Ελλάδα σήμερα. Η πρόταση του ΚΕΜΟ εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση XXII), η οποία και το χρηματοδοτεί κατά 50%, με έναν προϋπολογισμό συνολικού ύψους έντεκα εκατομμυρίων δραχμών. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τη διεξαγωγή τεσσάρων διημερίδων (τουρκική και σλαβικές διάλεκτοι Δ. Θράκης, βλαχική, σλαβικές διάλεκτοι Μακεδονίας, αρβανίτικα), καθώς και την έκδοση Πρακτικών.

Ο πρώτος λόγος που υπαγόρευσε την ενασχόληση του ΚΕΜΟ με τις λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες στην Ελλάδα είναι η ελάχιστη έως ανύπαρκτη επιστημονική έρευνα για αυτές στο εσωτερικό της χώρας. Ξένοι επιστήμονες έχουν να επιδείξουν σαφώς μεγαλύτερο έργο: την πληρέστερη λ.χ. περιγραφή των αρβανίτικων της νοτιότερης Ελλάδας – γλώσσας με μη-δενικές πολιτικές εμπλοκές – έχει κάνει ο Γερμανός Η. J. Sasse. Ο δεύτερος λόγος σχετίζεται με την αποφυγή εκφοράς δημόσιου λόγου, είτε με αρθρογραφία είτε με συζήτηση, που να χρησιμοποιεί επιστημονικούς όρους και να προβάλλει τα πορίσματα των πραγματοποιημένων ερευνών. Ο τρίτος λόγος αφορά την πλήρη επι-

κράτηση, εκτός ενός στενού κύκλου ειδικών, αντιεπιστημονικών και ιδεολογικά φορτισμένων απόψεων: έτσι τα πομάκικα για τους περισσότερους Έλληνες – ακόμη και για επιστήμονες άλλων κλάδων – είναι ένα κράμα γλωσσών, με ίση συμβολή της βουλγαρικής, της αρχαιοελληνικής και της τουρκικής. Ο τελευταίος, γενικότερος λόγος, σχετίζεται με την ιστορική στάση των ελληνικών διοικήσεων απέναντι στις λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες που ομιλούνται στον ελλαδικό χώρο, η ύπαρξη των οποίων ακόμη και σήμερα προκαλεί δυσφορία στους ιθύνοντες και αισθήματα «απειλής στην κοινή γνώμη».

1. Οι διημερίδες

Με τη διεξαγωγή των διημερίδων, στόχος του ΚΕΜΟ είναι να ανταλλάγουν απόψεις μεταξύ όσο το δυνατόν περισσότερων ελλήνων και ξένων επιστημόνων των κοινωνικών επιστημών που έχουν ασχοληθεί με την κάθε γλώσσα. Κρίθηκε απαραίτητη και η συμμετοχή ομιλητών από τις γλωσσικές αυτές κοινότητες, που εκφράζουν τον παλμό τους, και εν πολλοίς διαφορετικές θέσεις απέναντι στη γλωσσική διατήρηση. Βασική επιδίωξη ήταν να δημιουργηθούν οι απαραίτητοι όροι, ώστε να απεμπλακεί η συζήτηση για τις γλώσσες από την ευρύτατη αμχανία που προκαλεί.

Η δομή των τεσσάρων διημερίδων είναι διαρθρωμένη σε τρεις ενότητες, κοινές για όλες τις γλώσσες (αλλαγές και προσθήκες έγιναν μόνο στη διημερίδα για τις «μειονοτικές γλώσσες στη Δ. Θράκη, όπως φαίνεται και στο σχετικό σημείωμα της Ε. Καραντζόλα). Στην πρώτη ενότητα εξετάζονται «Γεωγραφικά, δημογραφικά και ιστορικά στοιχεία»: στοιχεία για τους ομιλητές (ηλικία, μορφωτικό επίπεδο κ.λπ.), ιστορικά γεγονότα που επηρέασαν τη χρήση, στάση των αρχών μετά τον εμφύλιο κ.λπ. Η δεύτερη ενότητα αφορά την «Κατάσταση και χρήση της γλώσσας»: πεδία χρήσης της γλώσσας, γλωσσική επάρκεια των ομιλητών, προσπάθειες καταγραφής-κωδικοποίησης, κ.ά. Τέλος, η τρίτη ενότητα σχετίζεται με τη «Στάση των ομιλητών» ως προς τη διγλωσσία, τις σχέσεις με συγγενείς γλώσσες, τη γλωσσική διατήρηση.